

Zénón Elejský

Testimonia DK 29 A

Provizorní ukázky pracovních překladů, zčásti převzatých

A 1 = Diogenés Laertios, Vitae philosophorum IX, 25-29

(25) Zénón Elejský. Apollodóros o něm v *Kronikách* říká, že co do původu byl syn Teleutargův, ale že jej Parmenidés přijal za vlastního. Timón o něm a o Melissovi říká (fr. 45 D.):

Zénóna velikou sílu a nezdolnou, na obě strany
mluvícího, jenž napadal všechny. Melissa rovněž,
vítěze nad mnoha přeludy, málo jen zdolané...

(25) Ζήνων Ἐλεάτης. τοῦτον Ἀπολλόδωρός φησιν εἶναι ἐν Χρονικοῖς (F GrHist. 244 F 30; II, 1028) φύσει μὲν Τελευταγόρου, θέσει δὲ Παρμενίδου (τὸν δὲ Παρμενίδην Πύρητος). περὶ τούτου καὶ Μελίσσου Τίμων φησὶ ταῦτα (fr. 45 D.):

ἀμφοτερογλώσσου τε μέγα σθένος οὐκ ἀλαπαδνόν
Ζήωνος πάντων ἐπιλήπτορος ἡδὲ Μέλισσον
πολλῶν φαντασμῶν ἐπάνω, παύρων γε μὲν ἦσσω ...

Zénón byl žákem Parmenida a byl i jeho miláčkem. Byl pěkně urostlý, jak říká Platón v dialogu *Parmenidés* (127b = A 11). Platón jej vzpomíná i v *Sofistovi* (216a) a *Faidrovi* (261d = A 13), kde ho nazval „Eleatský Palamédés”. Aristotelés (fr. 65 = A 10) jej považuje za vynálezce dialektiky, podobně jako Empedoklea za vynálezce rétoriky.

ὁ δὲ Ζήνων διακήκοε Παρμενίδου καὶ γέγονεν αὐτοῦ παιδικά. καὶ εὐμήκης ἦν, καθά φησι Πλάτων ἐν τῷ Παρμενίδῃ (127b = A 11). ὁ δ' αὐτὸς ἐν τῷ Σοφιστῇ (216a) [καὶ ἐν τῷ Φαίδρῳ (261d = A 13) αὐτοῦ μέμνηται] καὶ Ἐλεατικὸν Παλαμήδην αὐτὸν καλεῖ. φησὶ δ' Ἀριστοτέλης (fr. 65 = A 10) εὐρετὴν αὐτὸν γενέσθαι διαλεκτικῆς, ὥσπερ Ἐμπεδοκλέα ῥητορικῆς.

(26) Byl to muž velice ušlechtilý, a to jak ve filosofii, tak coby státník. Kolují mnohé knihy jimi sepsané, oplývající velkým důmyslem. Když však chtěl svrhnout tyrana Nearcha, podle jiných ale Diomedonta, byl dopaden, jak praví Hérakleidés ve svém *Výtahu ze Satyra* (fr. 7). Když se ho při vyšetřování vyptávali na jeho společníky a na dovoz zbraní do Lipary, označil všechny tyranovy přátele, aby mu ukázal, že je úplně opuštěn. Potom řekl, že mu chce ještě něco pošeptat do ucha, načež se do něho zakousl a nepustil, dokud nebyl ubodán, takže dotrpěl stejně jako tyranobijce Aristogeitón.

(26) γέγονε δ' ἀνὴρ γενναιότατος καὶ ἐν φιλοσοφίᾳ καὶ ἐν πολιτείᾳ φέρεται γοῦν αὐτοῦ βιβλία πολλῆς συνέσεως γέμοντα. καθελεῖν δὲ θελήσας Νέαρχον τὸν τύραννον (οἱ δὲ Διομέδοντα) συνελήφθη, καθά φησιν Ἡρακλείδης ἐν τῇ Σατύρῳ ἐπιτομῇ (fr. 7; FHG III, 169). ὅτε καὶ ἐξεταζόμενος τοὺς συνειδότες καὶ περὶ τῶν ὄπλων ὧν ἦγεν εἰς Λιπάραν, πάντας ἐμήνυσεν αὐτοῦ τοὺς φίλους, βουλόμενος αὐτὸν ἔρημον καταστήσαι· εἶτα περὶ τινῶν εἰπεῖν ἔχειν τινὰ [ἔφη] αὐτῷ πρὸς τὸ οὖς καὶ δακῶν οὐκ ἀνῆκεν ἕως ἀπεκεντήθη, ταῦτόν Ἀριστογεῖτονι τῷ τυραννοκτόνῳ παθόν.

(27) Démétrios však v *Soujmenovcích* tvrdí, že mu ukousl nos. Antisthenés zase v *Nástupnictvích* vypravuje, že po udání přátel se tyran zeptal, zda mezi spiklenci byl ještě někdo jiný. Tu prý Zénón odpověděl: „Ty, ničitel obce!“ K okolostojícím pak dodal: „Divím se vaší zbabělosti, že ještě sloužíte tyranovi, zatímco já ještě nyní vytrvávám.“ Nakonec si ukousl jazyk a vyplivl jej tyranovi do tváře. Jeho spoluobčané tím byli natolik povzbuzeni, že tyrana hned umlátili. Takto to vypravuje většina spisovatelů. Hermippos však říká, že Zénón byl vhozen do hmoždíře a roztlučen.

(27) Δημήτριος δὲ φησιν ἐν τοῖς Ὀμωνύμοις τὸν μυκτῆρα αὐτὸν ἀποτραγεῖν. Ἀντισθένης δὲ ἐν ταῖς Διαδοχαῖς (FHG III, 182) φησι μετὰ τὸ μηνῦσαι τοὺς φίλους ἐρωτηθῆναι πρὸς τοῦ τυράννου, εἰ τις ἄλλος εἶη· τὸν δὲ εἰπεῖν· ὅτι ὁ τῆς πόλεως

ἀλιτήριος', πρὸς τε τοὺς παρεστῶτας φάναι· ἠθαυμάζω ὑμῶν τὴν δειλίαν, εἰ τούτων ἔνεκεν, ὧν νῦν ἐγὼ ὑπομένω, δουλεύετε τῶι τυράννῳ, καὶ τέλος ἀποτραγόντα τὴν γλῶτταν προσπτύσαι αὐτῶι· τοὺς δὲ πολίτας παρορμηθέντας αὐτίκα τὸν τύραννον καταλεῦσαι. ταῦτα δὲ σχεδὸν οἱ πλείους λαλοῦσιν. Ἐρμιππος (fr. 30; FHG III, 43) δὲ φησιν εἰς ὄλμιον αὐτὸν βληθῆναι καὶ κατακοπῆναι.

(28) I my jsme o něm složili tyto verše (*Anthol. Palat.* VII, 129):

Měl jsi, ó Zénóne, v úmyslu vykonat krásný skutek,

Eleu z otroctví zabitím vládce vysvobodit.

Byl's však přemožen; tyran tě totiž dal v hmoždíři roztlouct.

Co to však díím? Vždyť jen tělo zahubil, tebe však ne!

Zénón byl vynikající i v jiných záležitostech, především tím, že se k mocnějším choval přezíravě stejně jako Hérakleitos. Neboť i on více než honosnost Athéňanů miloval svou vlast, jež se dříve nazývala Hyelé, později Elea a byla osadou Fóků, prostou obec, která dovedla vychovávat jen dobré muže. Proto se neodstěhoval do Athén, nýbrž strávil život doma.

(28) καὶ εἰς αὐτὸν ἡμεῖς εἶπομεν οὕτως (*Anthol. Palat.* VII, 129):

ἤθελες, ὦ Ζήνων, καλὸν ἤθελες ἄνδρα τύραννον

κτείνας ἐκλύσαι δουλοσύνης Ἑλέαν.

ἀλλ' ἐδάμης· δὴ γὰρ σε λαβὼν ὁ τύραννος ἐν ὄλμῳ

κόψε. τί τοῦτο λέγω; σῶμα γάρ, οὐχὶ δὲ σέ.

καὶ εἰς αὐτὸν ἡμεῖς εἶπομεν οὕτως.

γέγονε δὲ τά τε ἄλλα ἀγαθὸς ὁ Ζήνων, ἀλλὰ καὶ ὑπεροπτικὸς τῶν μειζόνων κατ' ἴσον Ἡρακλείτῳ· καὶ γὰρ οὗτος τὴν πρότερον μὲν Ἰέλην, ὕστερον δὲ Ἑλέαν, Φωκαέων οὔσαν ἀποικίαν, αὐτοῦ δὲ πατρίδα, πόλιν εὐτελεῆ καὶ μόνον ἄνδρας ἀγαθοὺς τρέφειν ἐπισταμένην ἠγάπησε μᾶλλον τῆς Ἀθηναίων μεγαλαυχίας, οὐκ ἐπιδημήσας πώμαλα πρὸς αὐτούς, ἀλλ' αὐτόθι καταβιούς.

(29) Jako první představil tázací výklad zvaný *Achilleus*, jak říká Favórinos, i když bývá připisován také Parmenidovi a dalším.

Jeho názory byly takovéto: Jsou (různá, mnohá?) uspořádání (kosmy), prázdnota však není. Přirozenost všeho pochází z horka a chladu i sucha a vlhkosti, které se navzájem přeměňují. Původ lidí je ze země, duše je směs toho, co bylo výše jmenováno, přičemž nic z toho nepřevládá. Říká se o něm, že se rozčiloval nad výtkami; když mu do pak kdosi vytkl, odpověděl: „Když se nebudu rozčilovat výtkami, tak nebudu cítit radost ani při pochvalách. Že bylo osm Zénónů, to jsme vyložili už při Zénónovi z Kitia (VII, 35). Zénón Elejský byl v mužném věku za 79. olympiády (464 až 461 před n. l.).

(29) οὗτος καὶ τὸν Ἀχιλλέα πρῶτος λόγον ἠρώτησε· Φαβωρίνος δέ φησι (fr. 39; FHG III, 583). Παρμενίδην καὶ ἄλλους συχνοῦς.

ἀρέσκει δ' αὐτῶι τάδε· κόσμους εἶναι κενόν τε μὴ εἶναι· γεγενῆσθαι δὲ τὴν τῶν πάντων φύσιν ἐκ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ καὶ ξηροῦ καὶ ὑγροῦ, λαμβανόντων αὐτῶν εἰς ἄλληλα τὴν μεταβολήν· γένεσίν τε ἀνθρώπων ἐκ γῆς εἶναι, καὶ ψυχὴν κρᾶμα ὑπάρχειν ἐκ τῶν προειρημένων κατὰ μηδενὸς τούτων ἐπικράτησιν. τοῦτόν φασι λοιδορούμενον ἀγανακτῆσαι· αἰτιασαμένου δέ τινος φάναι· ἔὰν μὴ λοιδορούμενος προσποιῶμαι, οὐδ' ἐπαινούμενος αἰσθήσομαι.'

ὅτι δὲ γεγόνασι Ζήνωνες ὀκτώ, ἐν τῶι Κιτιεῖ διειλέγμεθα (VII, 35). ἤκμαζε δὲ οὗτος κατὰ τὴν ἐνάτην [καὶ ἑβδομηκοστὴν] ὀλυμπιάδα (464/461 BC).

A 2 = Súdα, s. v. Ζένόν

Zénón Elejský, syn Teleutagorův, filosof (...) žil za 78. olympiády (468 až 465 před n. l.), žák Xenofana nebo Parmenida. Napsal: *Spory, Výklad Empedoklea, K filosofům, O přírodě* [anachronní!].

Říká se o něm, že vynalezl dialektiku, podobně jako Empedoklés rétoriku.

Když ale chtěl svrhnout elejského tyrana Nearcha, podle jiných však Diomedonta, byl dopaden. Při výslechu si ukousnul jazyk a vyplivnul jej na tyrana, byl uvržen do hmoždíře a roztlučen.

Ζήνων Τελευταγόρου Ἐλεάτης φιλόσοφος τῶν ἐγγιζόντων Πυθαγόραι καὶ Δημοκρίτῳ κατὰ τοὺς χρόνους· ἦν γὰρ ἐπὶ τῆς οἴλυμπιάδος (468/465 BC), μαθητῆς Ξενοφάνους ἢ Παρμενίδου. ἔγραψεν Ἐριδας, Ἐξήγησιν τῶν Ἐμπεδοκλέους, Πρὸς τοὺς φιλοσόφους, Περὶ φύσεως.

τοῦτόν φασιν εὐρετὴν εἶναι τῆς διαλεκτικῆς ὡς Ἐμπεδοκλέα τῆς ῥητορικῆς, καθελεῖν δὲ θελήσας Νέαρχον (οἱ δὲ Διομέδοντα), τὸν Ἐλέας τύραννον, ἐάλω. καὶ ἐρωτώμενος ὑπ' αὐτοῦ τὴν γλῶτταν αὐτοῦ ἔνδακῶν καὶ ἀποτεμῶν προσέπτυσσε τῷ τυράννῳ καὶ ἐν ὄλμῳ βληθεὶς συνετριβή πτισσόμενος.

A 3 = Eusebios, Chron. ad Ol. 81, 1–3 (456/454 BC)

Ζήνων καὶ Ἡράκλειτος ὁ σκοτεινὸς ἤκμαζον.

A 4/1 = Platón, Alcibiades I; 119a

Sókratés: Nuže, jmenuj někoho z ostatních Athéňanů nebo cizinců, otroka ne svobodného, o kom se může říci, že se stal stykem s Perikleem moudřejším; jako já ti mohu uvést, že styk se Zénónem měl takový účinek na Pythodóra Isolochova a Kalliu Kalliadova, z nichž jeden i druhý se stal moudrým a váženým, když zaplatil Zénónovi sto min.

ἀλλὰ τῶν ἄλλων Ἀθηναίων ἢ τῶν ξένων δοῦλον ἢ ἐλεύθερον εἶπέ, ὅστις αἰτίαν ἔχει διὰ τὴν Περικλέους συνουσίαν σοφώτερος γεγονέναι, ὥσπερ ἐγὼ [Σωκράτης] ἔχω σοι εἰπεῖν διὰ τὴν Ζήνωνος Πυθόδωρον τὸν Ἰσολόχου (28 A 5) καὶ Καλλιᾶν τὸν

Καλλιάρχου, ὧν ἑκάτερος Ζήνωνι ἑκατὸν μναῖς τελέσας σοφός τε καὶ ἐλλόγιμος γέγονεν.

A 4/2 = Scholia in Platonem (scholia vetera), in Alcibiadem I (ad 119a2)

Ζήνων ὁ Ἐλεάτης Παρμενίδου μαθητής, φυσικὸς φιλόσοφος καὶ πολιτικὸς ὡς ἀληθῶς· διὸ καὶ πρὸς Περικλέα παραβάλλεται φαινομένως ὄντα πολιτικόν. τούτου Πυθόδωρος ἀκροατής, ὃς καὶ ἐν Παρμενίδῃ μνήμης ἠξίωται ὡς Ἀντιφῶντι τῆς συνουσίας ἐκείνης μεταδούς, παρ' οὗ Κέφαλος ὁ Κλαζομένιος μαθὼν διδάσκαλος γέγονε.

A 4/3 = Plútarchos, Pericles 4, 5

διήκουσε δὲ Περικλῆς καὶ Ζήνωνος τοῦ Ἐλεάτου πραγματευομένου περὶ φύσιν ὡς Παρμενίδης, ἐλεγκτικὴν δὲ τινα καὶ δι' ἀντιλογίας εἰς ἀπορίαν κατακλείουσιν ἐξασκήσαντος ἕξιιν.

A 5 = Aristotelés, Rhetorica I, 12; 1372b3 (př. A. Kříž)

A naopak zase ti, jimž provinění vynáší docela jistou chválu, například jak je tomu u Zénóna, že se pachatel mstí za otce nebo za matku, avšak potrestání záleží jenom v peněžité pokutě, ve vyhnanství nebo v něčem takovém.

(Celá kapitola I,12 má titul: Jací lidé a na kom se dopouštějí bezpráví.)

καὶ οἷς τοῦναντίον τὰ μὲν ἀδικήματα εἰς ἔπαινόν τινα [γίγνεται, ἀφύλακτοι], οἷον εἰ συνέβη ἅμα τιμωρήσασθαι ὑπὲρ πατρὸς ἢ μητρὸς, ὥσπερ Ζήνωνι.

A 6 = Diodóros S., Bibliotheca historica X, 18, 2

ὅτι τυραννουμένης τῆς πατρίδος ὑπὸ Νεάρχου σκληρῶς, ἐπιβουλήν κατὰ τοῦ τυράννου συνεστήσατο. καταφανῆς δὲ γενόμενος καὶ κατὰ τὰς ἐν ταῖς βασάνοις ἀνάγκας διερωτώμενος ὑπὸ τοῦ Νεάρχου, τίνες ἦσαν οἱ συνειδότες ὄφελον γάρ, ἔφησεν, ὥσπερ τῆς γλώττης εἰμι κύριος, οὕτως ὑπῆρχον καὶ τοῦ σώματος'. τοῦ δὲ τυράννου πολὺ μᾶλλον ταῖς βασάνοις προσεπιτείναντος ὁ Ζήνων μέχρι μὲν τινος διεκαρτέρει· μετὰ δὲ ταῦτα σπεύδων ἀπολυθῆναί ποτε τῆς ἀνάγκης καὶ ἅμα τιμωρήσασθαι τὸν Νεάρχον ἐπενοήσατό τι τοιοῦτον. κατὰ τὴν ἐπιτονωτάτην ἐπίτασιν τῆς βασάνου προσποιηθεὶς ἐνδιδόναι τὴν ψυχὴν ταῖς ἀλγηδόσιν ἀνέκραγεν· ἄνετε· ἐρῶ γὰρ πᾶσαν ἀλήθειαν'. ὡς δ' ἀνῆκαν, ἠξίωσεν αὐτὸν ἀκοῦσαι κατ' ἰδίαν προσελθόντα. πολλὰ γὰρ εἶναι τῶν λέγεσθαι μελλόντων, ἃ συνοίσει τηρεῖν ἐν ἀπορρήτῳ. τοῦ δὲ τυράννου προσελθόντος ἀσμένως καὶ τὴν ἀκοὴν τῷ στόματι παραβαλόντος ὁ Ζήνων τοῦ δυνάστου περιχανῶν τὸ οὖς ἐνέπρισε τοῖς ὀδοῦσι. τῶν δὲ ὑπηρετῶν ταχὺ προσδραμόντων καὶ πᾶσαν τῷ βασανιζομένῳ προσφερόντων τιμωρίαν εἰς τὸ χαλάσαι τὸ δῆγμα, πολὺ μᾶλλον προσενεφύετο. τέλος δ' οὐ δυνάμενοι τάνδρὸς νικῆσαι τὴν εὐψυχίαν, παρεκέντησαν αὐτόν, ἵνα διίηι τοὺς ὀδόντας. καὶ τοιούτῳ τεχνήματι τῶν ἀλγηδόνων ἀπελύθη καὶ παρὰ τοῦ τυράννου τὴν ἐνδεχομένην ἔλαβε τιμωρίαν.

A 7 = Plútarchos, Adversus Colotem 32; 1126d

Ζήνων τοίνυν ὁ Παρμενίδου γνώριμος ἐπιθέμενος Δημύλῳ τῷ τυράννῳ καὶ δυστυχήσας περὶ τὴν πρᾶξιν, ἐν πυρὶ τὸν Παρμενίδου λόγον ὥσπερ χρυσὸν ἀκῆρατον καὶ δόκιμον παρέσχε καὶ ἀπέδειξεν ἔργοις, ὅτι τὸ αἰσχρὸν ἀνδρὶ μεγάλῳ

φοβερόν ἐστίν, ἀλγηδόνα δὲ παῖδες καὶ γυναῖκα καὶ γυναιῶν ψυχὰς ἔχοντες ἄνδρες δεδίασι· τὴν γὰρ γλῶτταν αὐτοῦ διατραγῶν τῷ τυράννῳ προσέπτυσεν.

A 8 = Kléméns Alexandrijský, Stromata IV, 56,1 (př. V. Černušková)

Nejen Aisópiové, Makedoňané nebo Spartʼané vydrželi natahování na skřípec, jak dosvědčuje Eratosthenés ve svém spise *O dobrém a zlém*. Také Zénón z Eleje ve chvíli, kdy ho nutili prozradit jakési tajemství, dokázal vzdorovat mučení a nic nevyzradil. Nakonec si překousl jazyk a plivl ho po tyranovi – podle některých to byl Nearchos, podle jiných Démylos.

οὐ μόνον Αἰσώπιοι καὶ Μακεδόνες καὶ Λάκωνες στρεβλούμενοι ἐκαρτέρουν, ὡς φησὶν Ἐρατοσθένης ἐν τοῖς Περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν, ἀλλὰ καὶ Ζήνων ὁ Ἐλεάτης ἀναγκαζόμενος κατειπεῖν τι τῶν ἀπορρήτων ἀντέσχεν πρὸς τὰς βασάνους οὐδὲν ἐξομολογούμενος, ὅς γε καὶ τελευτῶν τὴν γλῶσσαν ἐκτραγῶν προσέπτυσεν τῷ τυράννῳ, ὃν οἱ μὲν Νέαρχον, οἱ δὲ Δημόλον προσαγορεύουσιν.

A 9 = Filostratos, Vita Apollonii Tyan. VII, 2

Ζήνων μὲν τοίνυν ὁ Ἐλεάτης (διαλεκτικῆς δὲ οὗτος δοκεῖ ἄρξαι) τὴν Νεάρχου τοῦ Μυσοῦ καταλύων τυραννίδα ἤλω καὶ στρεβλωθεὶς τοὺς μὲν ἑαυτοῦ ξυνωμότας ἀπεσιώπησεν, οἱ δ' ἦσαν τῷ τυράννῳ βέβαιοι διαβαλὼν τούτους ὡς οὐ βεβαίους, οἱ μὲν ὡς ἐπ' ἀληθείαι ταῖς αἰτίαις ἀπέθανον, ὁ δ' ἐλεύθερα τὰ Μυσῶν ἤγαγε τὴν τυραννίδα περὶ ἑαυτῆι σφήλας.

A 10 /1 = Diogenés Laertios, Vitae philosophorum VIII, 57 (cfr. A 1)

Aristotelés v *Sofistovi* (fr. 65) říká, že rétoriku první vynalezl Empedoklés, avšak dialektiku Zénón.

Ἄριστοτέλης δ' ἐν τῷ Σοφιστῇ (fr. 65) φησι πρῶτον Ἐμπεδοκλέα ῥητορικὴν εὐρεῖν, Ζήνωνα δὲ διαλεκτικὴν.

A 10 /2 = Sextos Empeirikos, *Adversus mathematicos* VII, 6

Παρμενίδης δὲ οὐκ ἂν δόξαι τῆς διαλεκτικῆς ἀπειρώως ἔχειν, ἐπεὶπερὶ πάλιν Ἄριστοτέλης τὸν γνῶριμον αὐτοῦ Ζήνωνα διαλεκτικῆς ἀρχηγὸν ὑπέληφεν.

A 11 /1 = Platón, *Parmenides* 127ad

Antifón pak říkal, že podle Pythodóra vyprávění kdysi Zénón a Parmenidés přišli na Velké Panathénaie. Parmenidés byl tehdy už dost starý, silně šedivý, avšak krásného a ušlechtilého vzezření. Zénónovi tehdy bylo ke čtyřiceti, byl štíhlý a sličný a říkalo se o něm, že býval Parmenidovým miláčkem. Ubytovali se prý u Pythodóra, v Kerameiku za hradbami. Tam přišel Sókratés a s ním mnoho jiných, kteří chtěli slyšet čtení Zénónových spisů – tehdy byly totiž poprvé předneseny. Sókratés byl tehdy ještě velmi mladý. Četl jim Zénón, neboť Parmenidés byl náhodou venku. Když zbývalo už jen málo do konce čtení, přišel zvenku sám Pythodóros, jak vypravoval, a s ním Parmenidés a Aristotelés, který byl jedním z třiceti [oligarchů], a zaslechli z toho spisu už jen něco málo. On sám však prý slyšel Zénóna už dříve.

ἔφη δὲ δὴ ὁ Ἄντιφῶν λέγειν τὸν Πυθόδωρον ὅτι ἀφίκοντό ποτε εἰς Παναθήναια τὰ μεγάλα Ζήνων τε καὶ Παρμενίδης. τὸν μὲν οὖν Παρμενίδην εὖ μάλα ἤδη πρεσβύτην εἶναι, σφόδρα πολιόν, καλὸν δὲ κάγαθὸν τὴν ὄψιν, περὶ ἔτη μάλιστα πέντε καὶ ἑξήκοντα· Ζήνωνα δὲ ἐγγὺς τῶν τετραράκοντα τότε εἶναι, εὐμήκη δὲ καὶ χαρίεντα

ιδεῖν, καὶ λέγεσθαι αὐτὸν παιδικὰ τοῦ Παρμενίδου γεγονέναι. καταλύειν δὲ αὐτοὺς ἔφη παρὰ τῷ Πυθοδώρῳ ἐκτὸς τείχους ἐν Κεραμεικῶι· οἱ δὴ καὶ ἀφικέσθαι τὸν τε Σωκράτη καὶ ἄλλους τινὰς μετ' αὐτοῦ πολλοὺς, ἐπιθυμοῦντας ἀκοῦσαι τῶν τοῦ Ζήνωνος γραμμάτων (τότε γὰρ αὐτὰ πρῶτον ὑπ' ἐκείνων κομισθῆναι), Σωκράτη δὲ εἶναι τότε σφόδρα νέον. ἀναγιγνώσκειν οὖν αὐτοῖς τὸν Ζήωνα αὐτόν, τὸν δὲ Παρμενίδην τυχεῖν ἔξω ὄντα· καὶ εἶναι πάνυ βραχὺ ἔτι λοιπὸν τῶν λόγων ἀναγιγνωσκομένων, ἡνίκα αὐτός τε ἐπεισελεθεῖν ἔφη ὁ Πυθόδωρος ἔξωθεν καὶ τὸν Παρμενίδην μετ' αὐτοῦ καὶ Ἀριστοτέλη τὸν τῶν τριάκοντα γενόμενον, καὶ σμίκρ' ἄττα ἔτι ἐπακοῦσαι τῶν γραμμάτων.

A 11 /2 = Athénaios, Deipnosophistae XI, 505f (XI, 113 Kaibel)

Bez naléhavé potřeby se nemá říkat [největší lež?], že Parmenidovým miláčkem byl Zénón, jeho spoluobčan.

τὸ δὲ πάντων σχετλιώτατον καὶ [ψευδέστατον] τὸ εἰπεῖν οὐδεμιᾶς κατεπειγούσης χρείας ὅτι παιδικὰ γεγόνοι τοῦ Παρμενίδου Ζήνων ὁ πολίτης αὐτοῦ.

A 12 = Platón, Parmenides 128be

Ano, Sókrate, řekl Zénón. Ty jsi ovšem pravdu mého spisu nepoznal úplně. Jistě dobře pronásleduješ a jako lakónští psi stopuješ, co bylo řečeno; především je ti ale skryto, že můj spis vůbec není tak domýšlivý, že by sice byl napsán s tím úmyslem, jak ty říkáš, ale že by to před lidmi skrýval jako cosi velice důležitého. Avšak to, co jsi vyslovil, je jenom jakási nahodilá okolnost, zatímco ve skutečnosti to je pomoc Parmenidově řeči, proti těm, kteří si z ní dělají legraci a tvrdí, že pokud jedno jest, tak že z toho pro tu řeč plynou mnohé směšné důsledky, navíc protikladné té řeči. Můj spis se tedy obrací proti těm, kteří říkají, že je mnohost, a oplácí jim

stejnou měrou, ba ještě větší, neboť chce jasně ukázat, že jejich hypotéza, že jest mnohost, je ještě směšnější než hypotéza, že jest jedno, pokud se to náležitě promyslí. V takové bojovné náladě jsem to za mlada psal. A když jsem to napsal, někdo mi to ukradnul, takže jsem ani nemohl uvážít, jestli to mám vydat na světlo nebo ne. Mýlíš se tedy, Sókrate, když myslíš, že to napsal člověk ne mladý a ne z bojovné nálady, nýbrž starší a ze ctižádosti. Jinak jsi jej však, jak jsem už řekl, nevystihnul špatně.

Ναί, φάναι τὸν Ζήνωνα, ὦ Σώκρατες. σὺ δ' οὖν τὴν ἀλήθειαν τοῦ γράμματος οὐ πανταχοῦ ἤισθησαι. καίτοι ὥσπερ γε αἱ Λάκαιναι σκύλακες εὖ μεταθεῖς τε καὶ ἰχνεύεις τὰ λεχθέντα· ἀλλὰ πρῶτον μὲν σε τοῦτο λανθάνει, ὅτι οὐ παντάπασιν οὕτω σεμνύνεται τὸ γράμμα, ὥστε ἅπερ σὺ λέγεις διανοηθὲν γραφῆναι, τοὺς ἀνθρώπους δὲ ἐπικρουπτόμενον ὡς τι μέγα διαπραπτόμενον· ἀλλὰ σὺ μὲν εἶπες τῶν συμβεβηκότων τι, ἔστι δὲ τό γε ἀληθὲς βοήθειά τις ταῦτα (τὰ γράμματα) τῷ Παρμενίδου λόγῳ πρὸς τοὺς ἐπιχειροῦντας αὐτὸν κωμωδεῖν ὡς, εἰ ἓν ἐστι, πολλὰ καὶ γελοῖα συμβαίνει πάσχειν τῷ λόγῳ καὶ ἐναντία αὐτῷ. ἀντιλέγει δὴ οὖν τοῦτο τὸ γράμμα πρὸς τοὺς τὰ πολλὰ λέγοντας, καὶ ἀνταποδίδωσι ταῦτα καὶ πλείω, τοῦτο βουλόμενον δηλοῦν, ὡς ἔτι γελοϊότερα πάσχοι ἂν αὐτῶν ἢ ὑπόθεσις, εἰ πολλά ἐστιν, ἢ ἡ τοῦ ἓν εἶναι, εἴ τις ἰκανῶς ἐπεξίῃ. διὰ τοιαύτην δὴ φιλονικίαν ὑπὸ νέου ὄντος ἐμοῦ ἐγράφη, καὶ τις αὐτὸ ἔκλεψε γραφέν, ὥστε οὐδὲ βουλεύσασθαι ἐξεγένετο εἴτ' ἐξοιστέον αὐτὸ εἰς τὸ φῶς εἴτε μή. ταύτηι οὖν σε λανθάνει, ὦ Σώκρατες, ὅτι οὐχ ὑπὸ νέου φιλονικίας οἶει αὐτὸ γεγράφθαι, ἀλλ' ὑπὸ πρεσβυτέρου φιλοτιμίας· ἐπεὶ, ὅπερ γ' εἶπον, οὐ κακῶς ἀπήκασας.

A 13 = Platón, Phaedro 261d

Sókratés: Což snad o Elejském Palamédovi [o Zénónovi] nevíme, že mluví podle pravidel umění tak, že se tytéž věci ukazují posluchačům podobnými i nepodobnými, jako jedno i mnohé, jako trvající v klidu i zase unášené [pohybem]?

τὸν οὖν Ἐλεατικὸν Παλαμήδην λέγοντα οὐκ ἴσμεν τέχνῃ ὥστε φαίνεσθαι τοῖς ἀκούουσι τὰ αὐτὰ ὅμοια καὶ ἀνόμοια, καὶ ἓν καὶ πολλά, μένοντά τε αὖ καὶ φερόμενα;

A 14 /1 = Aristotelés, *Sophistici elenchi* 10; 170b19

εἰ δὴ τις πλείω σημαίνοντος τοῦ ὀνόματος οἴοιτο ἓν σημαίνειν καὶ ὁ ἐρωτῶν καὶ ὁ ἐρωτώμενος, οἷον ἴσως τὸ ὄν ἢ τὸ ἓν πολλά σημαίνει, ἀλλὰ καὶ ὁ ἀποκρινόμενος καὶ ὁ ἐρωτῶν Ζήνων ἓν οἰόμενος εἶναι ἠρώτησε, καὶ ἔστιν ὁ λόγος ὅτι ἓν πάντα, οὗτος πρὸς τοῦνομα ἔσται ἢ πρὸς τὴν διάνοιαν τοῦ ἐρωτωμένου διελεγμένος.

A 14 /2 = Diogenés Laertios, *Vitae philosophorum* III, 48

Jako první prý psal dialogy Zénón Elejský; Aristotelés však v první knize spisu *O básnících* (fr. 55) uvádí Alexamena ze Styry nebo z Tēju.

διαλόγους τοίνυν φασὶ πρώτον γράψαι Ζήωνα τὸν Ἐλεάτην, Ἀριστοτέλης δ' ἐν πρώτῳ Περὶ ποιητῶν (fr. 55) Ἀλεξαμενὸν Στυρέα ἢ Τήιον.

A 15 /1 = Proklos, *In Platon. Parmen.* 694, 23 (ad 127d)

πολλῶν δὲ εἰρημένων ὑπὸ τοῦ Ζήνωνος λόγων καὶ τετταράκοντα τῶν πάντων ἕνα τῶν πρώτων ὁ Σωκράτης ἀπολαβὼν ἀπορεῖ πρὸς αὐτόν ...· εἰ πολλὰ τὰ ὄντα, τὸ αὐτὸ ὄν ὁμοίον ἐστὶ καὶ ἀνόμοιον, ἀλλὰ μὴν ἀδύνατον τὸ αὐτὸ ὁμοιον εἶναι καὶ ἀνόμοιον· οὐκ ἄρα πολλὰ τὰ ὄντα.

A 15 /2 = Iliás, In Categor. 109, 6 Busse

Ζήνων ὁ Κιτιεύς, οὐχ ὁ Ἐλεάτης ὁ καὶ Παρμενίδειος ... ἀμφοτερόγλωσσος δ' ἐκλήθη οὐχ ὅτι διαλεκτικὸς ἦν, ὡς ὁ Κιτιεύς, καὶ τὰ αὐτὰ ἀνεσκεύαζε καὶ κατεσκεύαζεν, ἀλλ' ὅτι τῇ ζωῇ διαλεκτικὸς ἦν ἄλλα μὲν λέγων ἄλλα δὲ φρονῶν· ἐρωτηθεὶς γὰρ οὗτός ποτε ὑπὸ τοῦ τυράννου, τίνες εἰσὶν οἱ μάλιστα ἐπιβουλεύοντες τῇ τυραννίδι αὐτοῦ, τοὺς δορυφόρους ἔδειξεν· ὁ δὲ πεισθεὶς καὶ ἀνελὼν αὐτοὺς διεφθάρη· ἀγαθὸν γὰρ ἐνόμισε τὸ ψεύσασθαι διὰ τὴν τοῦ τυράννου ἀναίρεσιν. καὶ τῷ οἰκείῳ διδασκάλῳ ποτὲ Παρμενίδῃ ἐν λέγοντι τὸ ὄν κατὰ τὸ εἶδος, ἐκ [δὲ] τῆς ἐναργείας πολλὰ τὰ ὄντα, συντίθησιν ἐκ τεσσαράκοντα ἐπιχειρημάτων ὅτι ἐν τὸ ὄν, ἀγαθὸν νομίσας τῷ οἰκείῳ συμμαχεῖν διδασκάλῳ. καὶ ποτε πάλιν τῷ αὐτῷ συνηγορῶν διδασκάλῳ ἀκίνητον λέγοντι τὸ ὄν, διὰ πέντε ἐπιχειρημάτων κατασκευάζει, ὅτι ἀκίνητον τὸ ὄν· οἷς ἀντειπεῖν μὴ δυνηθεὶς Ἄντισθένης ὁ Κυνικὸς ἀναστὰς ἐβάδισε, νομίσας ἰσχυροτέραν εἶναι πάσης τῆς διὰ λόγων ἀντιλογίας τὴν διὰ τῆς ἐνεργείας ἀπόδειξιν.

A 16 = Eudémos, Phys. fr. 7; in: Simplicios, In Physica 97, 12

Zénón prý říkal, že pokud mu někdo vyloží, co je jedno, bude on moci říct, co je jsoucno.

καὶ Ζήνωνά φασι λέγειν, εἴ τις αὐτῶι τὸ ἐν ἀποδοίῃ τί ποτέ ἐστίν, ἕξειν τὰ ὄντα λέγειν.

A 17 = Plútarchos, Pericles 5, 3

τοὺς δὲ τοῦ Περικλέους τὴν σεμνότητα δοξοκοπίαν τε καὶ τυφὸν ἀποκαλοῦντας ὁ Ζήνων παρεκάλει καὶ αὐτούς τι τοιοῦτο δοξοκοπεῖν, ὡς τῆς προσποιήσεως αὐτῆς τῶν καλῶν ὑποποιούσης τινὰ λεληθότως ζῆλον καὶ συνήθειαν.

A 18 = Filón Alexandrijský, Quod omn. prob. lib. 14 (II, 460 M.)

ἐπὶ δὴ τοιαύταις ἀποφάσεσι καὶ γνώμαις ἄρ' οὐκ ἄξιον τὸ Ζηνώνειον ἐπιφωνῆσαι ὅτι

ἴθαπτον ἂν ἀσκὸν βαπτίσει πλήρη πνεύματος ἢ βιάσαιτο τὸν σπουδαῖον ὄντιν οὖν ἄκοντα δοῦσαί τι τῶν ἀβουλήτων; (Stoicorum fr. 218; I, 53 Arnim.)

A 19 = Tertullianus, Apologetic. 50

Zeno Eleates consultus a Dionysio, quidnam philosophia praestaret, cum respondisset 'contemptum mortis', impassibilis flagellis tyranni obiectus sententiam suam ad mortem usque signabat.

A 20 = Stobaios, Anthologium (III) t. 7, 37 H.

Ζήνων ὁ Ἐλεάτης ὑπὸ τοῦ τυράννου στρεβλούμενος, ὅπως εἶποι τοὺς συνωμότας·

ἔει γὰρ ἦσαν, εἶπεν, ἑτυράννεις;

A 21 /1 = Aristotelés, *Metaphysica* III, 4; 1001b7

Dále, pokud je jedno nedělitelné, nebylo by podle Zénónovy zásady ničím. Neboť [prý] nelze pokládat za jsoucí to, co nečiní něco větším, je-li přidáno, ani menším, je-li odebráno, - zřejmě za předpokladu, že jsoucno má velikost. A když má velikost, je něčím tělesným, to je totiž v každém ohledu jsoucí. Ostatní však někdy, jsou-li přidány, působí zvětšení, někdy ne, jako například plocha a linie, bod a jednotka však nikdy.

ἔτι εἰ ἀδιαίρετον αὐτὸ τὸ ἓν, κατὰ μὲν τὸ Ζήνωνος ἀξίωμα οὐθὲν ἂν εἶη. ὁ γὰρ μήτε προστιθέμενον μήτε ἀφαιρούμενον ποιεῖ μείζον μηδὲ ἔλαττον, οὐ φησιν εἶναι τοῦτο τῶν ὄντων, ὡς δηλονότι ὄντος μεγέθους τοῦ ὄντος· καὶ εἰ μέγεθος, σωματικόν· τοῦτο γὰρ πάντη ὄν. τὰ δὲ ἄλλα πῶς μὲν προστιθέμενα ποιήσει μείζον, πῶς δ' οὐθὲν, οἷον ἐπίπεδον καὶ γραμμὴ· στιγμὴ δὲ καὶ μονὰς οὐδαμῶς.

A 21 /2 = Simplicios, *In Physica* 97, 13

ἠπόρει δὲ ὡς ἔοικε διὰ τὸ τῶν μὲν αἰσθητῶν ἕκαστον κατηγορικῶς τε πολλὰ λέγεσθαι καὶ μερισμῶι, τὴν δὲ στιγμὴν μηδὲ ἓν τιθέναι· ὁ γὰρ μήτε προστιθέμενον αὖξει μήτε ἀφαιρούμενον μειοῖ, οὐκ ὤιετο τῶν ὄντων εἶναι.

A 21 /3 = Simplicios, *In Physica* 99, 10

(...)

Jak vypráví Eudémos (fr. 7), pokoušel se Zénón (...) dokázat, že jsoucno nemůže být mnohostí, neboť nic ve jsoucnech není jedno, přitom mnohost je množství jednotek.

(...)

ἐνταῦθα δέ, ὡς ὁ Εὐδημὸς φησι, καὶ ἀνήρει τὸ ἓν (τὴν γὰρ στιγμὴν ὡς τὸ ἐν λέγει), τὰ δὲ πολλὰ εἶναι συγχωρεῖ. ὁ μέντοι Ἀλέξανδρος καὶ ἐνταῦθα τοῦ Ζήνωνος ὡς τὰ πολλὰ ἀναιροῦντος μεμνήσθαι τὸν Εὐδημον οἶεται.

ὡς γὰρ ἰστορεῖ (φησὶν) Εὐδημος (fr. 7), Ζήνων ὁ Παρμενίδου γνώριμος ἐπειρᾶτο δεικνύναι ὅτι μὴ οἷόν τε τὰ ὄντα πολλὰ εἶναι τῶι μηδὲν εἶναι ἐν τοῖς οὖσιν ἓν, τὰ δὲ πολλὰ πλῆθος εἶναι ἐνάδων'.

καὶ ὅτι μὲν οὐχ ὡς τὰ πολλὰ ἀναιροῦντος τοῦ Ζήνωνος Εὐδημος μέμνηται νῦν, δῆλον ἐκ τῆς αὐτοῦ λέξεως· οἶμαι δὲ μηδὲ ἐν τῶι Ζήνωνος βιβλίῳ τοιοῦτον ἐπιχείρημα φέρεσθαι οἷον ὁ Ἀλέξανδρός φησι.

A 21 /4 = Filoponos, In Physica 42, 9

Zénón Elejský vystoupil proti těm, kteří se posmívali jeho učiteli Parmenidovi za názor, že jsoucí jest jedno, a obhajoval názor svého učitele. Pokoušel se dokázat, že v tom, co je, nemůže být mnohost. Pokud totiž je množství, říká, pak je nutné, aby bylo více jednotek, ze kterých se mnohost skládá, neboť mnohost se skládá z jednotek. Ukážeme-li tedy, že je nemožné, aby bylo více jednotek, pak je zjevné, že nemůže být množství, neboť je z jednotek. A je-li nemožno, aby bylo množství, a je-li nutno, aby bylo buď jedno, nebo množství, avšak množství být nemůže, zbývá, že jest jedno.

Ζήνων γὰρ ὁ Ἐλεάτης πρὸς τοὺς διακωμωιδοῦντας τὴν Παρμενίδου τοῦ διδασκάλου αὐτοῦ δόξαν λέγουσαν ἓν τὸ ὄν εἶναι ἐνιστάμενος καὶ συνηγορῶν τῇ τοῦ διδασκάλου δόξει ἐπεχείρει δεικνύναι ὅτι ἀδύνατον πλῆθος εἶναι ἐν τοῖς οὖσιν. εἰ γὰρ, φησὶν, ἔστι πλῆθος, ἐπειδὴ τὸ πλῆθος ἐκ πλειόνων ἐνάδων σύγκειται, ἀνάγκη

εἶναι ἐνάδας πλείους ἐξ ὧν τὸ πλῆθος συνέστηκεν. εἰ τοίνυν δεῖξομεν ὅτι ἀδύνατον εἶναι πλείονας ἐνάδας, δῆλον ὅτι ἀδύνατον εἶναι πλῆθος· τὸ γὰρ πλῆθος ἐξ ἐνάδων. εἰ δὲ ἀδύνατον εἶναι πλῆθος, ἀνάγκη δὲ ἢ τὸ ἐν εἶναι ἢ τὸ πλῆθος, πλῆθος δὲ εἶναι οὐ δύναται, λείπεται τὸ ἐν εἶναι...

A 21 /5 = Seneca, Epistulae 88, 44-45

Parmenides ait ex his quae videntur nihil esse universo Zenon Eleates omnia negotia de negotio deiecit ait nihil esse ... (45) si Parmenidi [credo], nihil est praeter unum si Zenoni, ne unum quidem.

A 22 /1 = Pseudo-Aristotelés, De lineis insectalibus 968a 18

ἔτι δὲ κατὰ τὸν τοῦ Ζήνωνος λόγον ἀνάγκη τι μέγεθος ἀμερὲς εἶναι, εἴπερ ἀδύνατον μὲν ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ ἀπειρῶν ἄψασθαι καθ' ἕκαστον ἀπτόμενον, ἀνάγκη δ' ἐπὶ τὸ ἥμισυ πρότερον ἀφικνεῖσθαι τὸ κινούμενον, τοῦ δὲ μὴ ἀμεροῦς πάντως ἔστιν ἥμισυ.

A 22 /2 = Aristotelés, Physica I, 3; 187a1

Někteří však připustili oba tyto důvody: jednak ten, že všechno jest jedno (...), jednak však na základě dělení, vytvářejíce nedělitelné velikosti.

ἔνιοι δ' ἐνέδοσαν τοῖς λόγοις ἀμφοτέροις, τῶι μὲν ὅτι πάντα ἐν ..., τῶι δὲ ἐκ τῆς διχοτομίας ἄτομα ποιήσαντες μεγέθη.

A 22 /3 = Simplikios, In Physica 138, 3

τὸν δὲ δεύτερον λόγον τὸν ἐκ τῆς διχοτομίας τοῦ Ζήνωνος εἶναί φησιν ὁ Ἀλέξανδρος ... τούτῳ δὲ τῷ λόγῳ, φησί, τῷ περὶ τῆς διχοτομίας ἐνδοῦναι Ξενοκράτη τὸν Καλχηδόνιον (fr. 42n. Heinze) δεξάμενον μὲν τὸ πᾶν τὸ διαιρετὸν πολλὰ εἶναι (τὸ γὰρ μέρος ἕτερον εἶναι τοῦ ὅλου) ... εἶναι γὰρ τινὰς ἀτόμους γραμμάς, ἐφ' ὧν οὐκέτι ἀληθεύεσθαι τὸ πολλὰς ταύτας εἶναι.

A 23 /1 = Simplikios, In Physica 134, 2 (ad I, 3; 187a)

ἐνίους φησὶν ἀμφοτέροις ἐνδοῦναι τοῖς λόγοις, τῷ τε εἰρημένῳ τοῦ Παρμενίδου καὶ τῷ τοῦ Ζήνωνος, ὃς βοηθεῖν ἐβούλετο τῷ Παρμενίδου λόγῳ πρὸς τοὺς ἐπιχειροῦντας αὐτὸν κωμωδεῖν, ὡς εἰ ἓν ἔστι, πολλὰ καὶ γελοῖα συμβαίνει λέγειν τῷ λόγῳ καὶ ἐναντία αὐτῷ, δεικνὺς ὁ Ζήνων ὡς ἔτι γελοῖότερα πάσχοι ἂν αὐτῶν ἢ ὑπόθεσις ἢ λέγουσα ἄπολλά ἔστιν ἢ περὶ τοῦ ἓν εἶναι, εἴ τις ἰκανῶς ἐπεξίῃ.

A 23 /2 = Pseudo-Plútarchos, Stromata 5

Ζήνων δὲ ὁ Ἐλεάτης ἴδιον μὲν οὐδὲν ἐξέθετο, διηπόρησεν δὲ περὶ τούτων ἐπὶ πλεῖον.

A 24 /1 = Aristotelés, Physica IV, 3; 210b22

Aporie, kterou ukázal Zénón:

„Pokud je místo něčím, bude v nějakém místě.”

Řešení není obtížné. Nic totiž nebrání tomu, aby to první místo bylo v jiném, pouze ne jako v onom místě, nýbrž jako stav.

ὁ δὲ Ζήνων ἠπόρει, ὅτι

ἔστι τι ὁ τόπος, ἐν τίνι ἔσται;

λύειν οὐ χαλεπόν. οὐδὲν γὰρ κωλύει ἐν ἄλλω μὲν εἶναι τὸν πρῶτον τόπον, μὴ μέντοι ὡς ἐν τόπῳ ἐκείνῳ.

A 24 /2 = Aristotelés, Physica IV, 1; 209a23

Zénónova aporie si žádá nějaký důvod. Pokud je totiž v místě všechno, pak je zřejmé, že bude také místo místa, a toto že postupuje do nekonečna.

ἡ γὰρ Ζήνωνος ἀπορία ζητεῖ τινα λόγον· εἰ γὰρ πᾶν τὸ ὄν ἐν τόπῳ, δηλον ὅτι καὶ τοῦ τόπου τόπος ἔσται, καὶ τοῦτο εἰς ἄπειρον πρόεισιν.

A 24 /3 = Eudémos, Physica, fr. 42; in: Simplikios, In Physica 563, 17

ἐπὶ ταῦτό δὲ καὶ ἡ Ζήνωνος ἀπορία φαίνεται ἄγειν. ἀξιοῖ γὰρ πᾶν τὸ ὄν ποῦ εἶναι· εἰ δὲ ὁ τόπος τῶν ὄντων, ποῦ ἂν εἴη; οὐκοῦν ἐν ἄλλῳ τόπῳ κάκεινος δὴ ἐν ἄλλῳ καὶ οὕτως εἰς τὸ πρόσω ... πρὸς δὲ Ζήωνα φήσομεν πολλαχῶς τὸ ποῦ λέγεσθαι· εἰ μὲν οὖν ἐν τόπῳ ἠξίωκεν εἶναι τὰ ὄντα, οὐ καλῶς ἀξιοῖ· οὔτε γὰρ ὑγείαν οὔτε ἀνδρίαν οὔτε ἄλλα μυρία φαίη τις ἂν ἐν τόπῳ εἶναι· οὐδὲ δὴ ὁ τόπος τοιοῦτος ὡς οἶος εἰρηται. εἰ δὲ ἄλλως τὸ ποῦ, κἂν ὁ τόπος εἴη ποῦ· τὸ γὰρ τοῦ σώματος πέρας ἐστὶ τοῦ σώματος ποῦ· ἔσχατον γάρ.

A 24 /4 = Simplikios, In Physica 562, 3

Zénónův důkaz ukazující nemožnost toho, že prostor (*topos*, místo?) je, zní takto:

Je-li prostor, v čem bude? Vždyť vše, co je, je v něčem, a co je v něčem, je též v prostoru. Bude tedy prostor v prostoru, a to jde do nekonečna. Prostoru (místo) tedy není.

Ὁ Ζήνωνος λόγος ἀναιρεῖν ἐδόκει τὸ εἶναι τὸν τόπον ἐρωτῶν οὕτως·

εἰ ἔστιν ὁ τόπος, ἐν τινι ἔσται· πᾶν γὰρ ὄν ἐν τινι· τὸ δὲ ἐν τινι καὶ ἐν τόπῳ. ἔσται ἄρα καὶ ὁ τόπος ἐν τόπῳ καὶ τοῦτο ἐπ' ἄπειρον· οὐκ ἄρα ἔστιν ὁ τόπος.

A 25 /1 = Aristotelés, Physica 239b9

Zénónovy důkazy o pohybu, které působí potíže těm, kdo je chtějí vyvracet, jsou pak čtyři. První je o tom, že není pohyb; neboť to, co se pohybuje, musí nejprve dorazit do poloviny cesty, než dojde k cíli (...).

τέτταρες δ' εἰσὶν οἱ λόγοι περὶ κινήσεως Ζήνωνος οἱ παρέχοντες τὰς δυσκολίας τοῖς λύουσιν, πρῶτος μὲν ὁ περὶ τοῦ μὴ κινεῖσθαι διὰ τὸ πρότερον εἰς τὸ ἥμισυ δεῖν ἀφικέσθαι τὸ φερόμενον ἢ πρὸς τὸ τέλος, περὶ οὗ διείλομεν ἐν τοῖς πρότερον λόγοις·

A 25 /2 = Aristotelés, Physica 233a21

Proto je Zénónův důkaz falešný. Neomezený počet [míst] nelze projít ani se nelze dotknout bezmezného každého zvlášť ve vymezeném čase. (...) Nelze projít nekonečným počtem [míst] nebo se dotknout nekonečného počtu v konečném čase...

διὸ καὶ ὁ Ζήνωνος λόγος ψευδὸς λαμβάνει τὸ μὴ ἐνδέχεσθαι τὰ ἄπειρα διελθεῖν ἢ ἄψασθαι τῶν ἀπειρῶν καθ' ἕκαστον ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ. διχῶς γὰρ λέγεται καὶ τὸ μῆκος καὶ ὁ χρόνος ἄπειρον, καὶ ὅλως πᾶν τὸ συνεχές, ἦτοι κατὰ διαίρεσιν ἢ τοῖς ἐσχάτοις. τῶν μὲν οὖν κατὰ ποσὸν ἀπειρῶν οὐκ ἐνδέχεται ἄψασθαι ἐν πεπερασμένῳ χρόνῳ, τῶν δὲ κατὰ διαίρεσιν ἐνδέχεται· καὶ γὰρ αὐτὸς ὁ χρόνος οὕτως ἄπειρος. ὥστε ἐν τῷ ἀπείρῳ καὶ οὐκ ἐν τῷ πεπερασμένῳ συμβαίνει διέναι τὸ ἄπειρον, καὶ ἄπτεσθαι τῶν ἀπειρῶν τοῖς ἀπείροις, οὐ τοῖς πεπερασμένοις.

A 25 /3 = Aristotelés, Topica 160b7

πολλοὺς γὰρ λόγους ἔχομεν ἐναντίους ταῖς δόξαις, καθάπερ Ζήνωνος, ὅτι οὐκ ἐνδέχεται κινεῖσθαι οὐδὲ τὸ στάδιον διελθεῖν.

A 26 = Aristotelés, Physica 239b14

Druhý důkaz se nazývá *Achilleus*. Je to ten, že nejpomalejší nemůže být v běhu nikdy dostižen nejrychlejším, neboť pronásledující musí dříve dojít tam, odkud vyběhl prchající, takže pomalejší je nutně vždy o něco napřed. (...)

δεύτερος δ' ὁ καλούμενος Ἀχιλλεύς. ἔστι δ' οὗτος ὅτι τὸ βραδύτατον οὐδέποτε καταληφθήσεται θεόν ὑπὸ τοῦ ταχίστου· ἔμπροσθεν γὰρ ἀναγκαῖον ἐλθεῖν τὸ διῶκον, ὅθεν ὠρμησε τὸ φεῦγον, ὥστ' αἰεὶ τι προέχειν ἀναγκαῖον τὸ βραδύτερον. ἔστι δὲ καὶ οὗτος ὁ αὐτὸς λόγος τῷ διχοτομεῖν, διαφέρει δ' ἐν τῷ διαιρεῖν μὴ δίχα τὸ προσλαμβανόμενον μέγεθος.

A 27 /1 = Aristotelés, Physica 239b30

Třetí důkaz je nyní ten, že letící šíp stojí. (...)

τρίτος δ' ὁ νῦν ῥηθείς, ὅτι ἡ οἰστὸς φερομένη ἔστηκεν. συμβαίνει δὲ παρὰ τὸ λαμβάνειν τὸν χρόνον συγκεῖσθαι ἐκ τῶν νῦν· μὴ διδομένου γὰρ τούτου οὐκ ἔσται ὁ συλλογισμός.

A 27 /2 = Aristotelés, Physica 239b5

Zénón (...):

Pokud je totiž všechno vždy buď v klidu, nebo se pohybuje, [nic se však nepohybuje], tak pokud je ve stejném [místě], je v něm nyní jako vždy se pohybující, [všechno je nyní ve stejném místě], pak je letící šíp nehybný.

Ζήνων δὲ παραλογίζεται

εἰ γὰρ αἰεὶ φησὶν, ἡρεμεῖ πᾶν ἢ κινεῖται, [οὐδὲν δὲ κινεῖται], ὅταν ᾗ κατὰ τὸ ἴσον, ἔστι δ' αἰεὶ τὸ φερόμενον ἐν τῷ νῦν, [πᾶν δὲ κατὰ τὸ ἴσον ἐν τῷ νῦν], ἀκίνητον τὴν φερομένην εἶναι οἰστόν.

A 28 /1 = Aristotelés, Physica 239b33

Čtvrtý důkaz je pak o skupinách o stejném počtu, které se na závodní dráze pohybují proti sobě stejnou rychlostí, ale z opačných stran. Jedna skupina z konce závodního závodiště a druhá od prostředku. Přitom se děje, jak Zénón myslí, že se poloviční čas rovná dvojnásobnému. To je však nerozumné... Mějme například stejná stojící tělesa AA, druhá pak BB, startující (počínající?) od středu těles A, stejná počtem i velikostí s nimi; a třetí tělesa CC, startující na konci, stejná s obojími počtem i velikostí a stejně rychlá jako B. Tehdy se stane, že se první (ze skupiny) B

dostane na konec závodiště zároveň s prvním (ze skupiny) C, když se podél sebe pohybovala. Dále se stane, že tělesa C projdou podél všech B, ale B jen podél poloviny (skupiny) A, takže čas je poloviční, neboť obojí je stejně dlouhý čas podél každého (C podél B - a B podél A). Taktéž se stane, že tělesa B projdou podél všech C, neboť první C a první B bude zároveň na opačných koncích, přičemž se podle jeho slov pohybuje (první C) po stejně dlouhý čas podél každého z B jako podél každého z A, ježto se obojí (B, C) pohybuje stejně dlouhý čas podél A.

τέταρτος δ' ὁ περὶ τῶν ἐν σταδίῳ κινουμένων ἐξ ἐναντίας ἴσων ὄγκων παρ' ἴσους, τῶν μὲν ἀπὸ τέλους τοῦ σταδίου τῶν δ' ἀπὸ μέσου, ἴσῳ τάχει, ἐν ᾧ συμβαίνειν οἴεται ἴσον εἶναι χρόνον τῷ διπλασίῳ τὸν ἥμισυν. ἔστι δ' ὁ παραλογισμὸς ἐν τῷ τὸ μὲν παρὰ κινούμενον τὸ δὲ παρ' ἡρεμοῦν τὸ ἴσον μέγεθος ἀξιοῦν τῷ ἴσῳ τάχει τὸν ἴσον φέρεσθαι χρόνον. τοῦτο δ' ἐστὶ ψεῦδος. οἷον ἔστωσαν οἱ ἐστῶτες ἴσοι ὄγκοι ἐφ' ὧν τὰ AA, οἱ δ' ἐφ' ὧν τὰ BB ἀρχόμενοι ἀπὸ τοῦ μέσου τῶν A, ἴσοι τὸν ἀριθμὸν τούτοις ὄντες καὶ τὸ μέγεθος, οἱ δ' ἐφ' ὧν τὰ ΓΓ ἀπὸ τοῦ ἐσχάτου, ἴσοι τὸν ἀριθμὸν ὄντες τούτοις καὶ τὸ μέγεθος, καὶ ἰσοταχεῖς τοῖς B. συμβαίνει δὴ τὸ πρῶτον B ἅμα ἐπὶ τῷ ἐσχάτῳ εἶναι καὶ τὸ πρῶτον Γ, παρ' ἀλλήλα κινουμένων. συμβαίνει δὲ καὶ τὸ Γ παρὰ πάντα τὰ B διεξεληλυθέναι, τὰ δὲ B παρὰ τὰ [A] ἡμίση· ὥστε ἥμισυν εἶναι τὸν χρόνον· ἴσον γὰρ ἐκάτερόν ἐστι παρ' ἕκαστον. ἅμα δὲ συμβαίνει τὰ B παρὰ πάντα τὰ Γ παρεληλυθέναι· ἅμα γὰρ ἔσται τὸ πρῶτον Γ καὶ τὸ πρῶτον B ἐπὶ τοῖς ἐναντίοις ἐσχάτοις, ἴσον χρόνον παρ' ἕκαστον γινόμενον τῶν B ὅσον περ τῶν A, ὡς φησι, διὰ τὸ ἀμφοτέρω ἴσον χρόνον παρὰ τὰ A γίγνεσθαι.

A 28 /2 = Simplicios, In Physica 1019, 32

ὁ μὲν οὖν λόγος τοιοῦτός ἐστιν εὐηθέστατος ὢν, ὡς φησιν Εὐδημος (fr. 68), διὰ τὸ προφανῆ τὸν παραλογισμὸν ἔχειν ... τὰ γὰρ ἀντικινούμενα ἀλλήλοις ἰσοταχῆ

διπλασίαν ἀφίσταται διάστασιν ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ, ἐν ᾧ τὸ παρὰ ἡρεμοῦν
κινούμενον τὸ ἥμισυ δίσταται, κἂν ἰσοταχῆς ἐκείνοις ἦι.

A 28 /3 = Alexandros in: Simplicios, In Physica 1016, 14n (cfr. 1019, 27)

AAAA

D BBBB E

CCCC

A = skupina stojících těles

B = skupina těles pohybujících se od D směrem k E

C = skupina těles pohybujících se od E směrem k D

D = začátek stadia (star na stadionu)

E = konec stadia (cíl na stadionu)

AAAA

Δ BBBB E

ΓΓΓΓ

A ὄγκοι ἐστῶτες

B ὄγκοι κινούμενοι ἀπὸ τοῦ Δ ἐπὶ τὸ E

Γ ὄγκοι κινούμενοι ἀπὸ τοῦ E ἐπὶ τὸ Δ

Δ ἀρχὴ τοῦ σταδίου

E τέλος τοῦ σταδίου

A 28 /4 = Simplicios, In Physica 1019, 27

Δύναται δέ, φησὶν ὁ Ἀλέξανδρος, τῶ συμβαίνει δὲ τὸ Γ παρὰ πάντα τὰ A
διεληλυθέναι ἐξῆς εἶναι τὸ ἴσον χρόνον παρ' ἕκαστον γινόμενον τῶν B, ὅσονπερ

τῶν Α, εἶτα ἐφεξῆς τὸ δὲ Β παρὰ τὰ ἡμίση ἕως τοῦ ἅμα γὰρ ἔσται τὸ πρῶτον Γ καὶ τὸ πρῶτον Β ἐπὶ τοῖς ἐναντίοις ἐσχάτοις, ἐφεξῆς δὲ τούτοις τὸ διὰ τὸ ἀμφότερα ἴσον χρόνον κατὰ τὸ Α γίνεσθαι.

A 29 /1 = Aristotelés, Physica 250a 19

Proto není pravdivý Zénónův výrok, že kterákoli část prosného zrna působí (při dopadu) zvuk. Nic totiž nebrání tomu, [abychom uznali,] že v žádném čase nehýbe vzduchem, kterým při pádu pohybovala celá měřice.

διὰ τοῦτο ὁ Ζήνωνος λόγος οὐκ ἀληθής, ὡς ψοφεῖ τῆς κέγχρου ὀτιοῦν μέρος· οὐδὲν γὰρ κωλύει μὴ κινεῖν τὸν ἀέρα ἐν μηδενὶ χρόνῳ τοῦτον ὃν ἐκίνησεν πεσῶν ὁ ὅλος μέδιμνος.

A 29/2 = Simplikios, In Physica 1108, 18

(...) Důkaz, kterým se Zénón dotazoval sofisty Prótagory:

„Pověz mi, Prótagoro”, řekl, “zda způsobí zvuk jedno prosné zrnko, když upadne, nebo i jedna desetitisícina zrna?”

A když řekl, že nezpůsobí, zeptal se:

„Upadne-li měřice prosa, způsobí zvuk či ne?”

Když pak Prótagorás odpověděl, že způsobí, řekl Zénón:

„Jak to? Není nějaký poměr měřice prosa k jednomu zrnku i k jeho desetitisícině?”

Když on uznal, že je, řekl Zénón:

„Nebudou také vzájemné poměry zvuků tytéž? Neboť v jakém poměru jsou mezi sebou zvučící předměty, v takovém jsou i zvuky. Ježto je tomu tak, pak vydává-li zvuk měřice prosa, vydá jej také jedno prosné zrnko i desetitisícina zrna.”

Taková je tedy tázací řeč Zénónova.

διὰ τοῦτο λύει καὶ τὸν Ζήνωνος τοῦ Ἐλεάτου λόγον, ὃν ἤρετο Πρωταγόραν τὸν σοφιστήν.

ἔειπε γάρ μοι, ἔφη, ὦ Πρωταγόρα, ἄρα ὁ εἷς κέγχρος καταπεσῶν ψόφον ποιεῖ ἢ τὸ μυριστὸν τοῦ κέγχρου;

τοῦ δὲ εἰπόντος μὴ ποιεῖν

ὁ δὲ μέδιμνος, ἔφη, τῶν κέγχρων καταπεσῶν ποιεῖ ψόφον ἢ οὐ;

τοῦ δὲ ψοφεῖν εἰπόντος τὸν μέδιμνον

ἔτι οὖν, ἔφη ὁ Ζήνων, οὐκ ἔστι λόγος τοῦ μεδίμνου τῶν κέγχρων πρὸς τὸν ἕνα καὶ τὸ μυριστὸν τὸ τοῦ ἑνός;

τοῦ δὲ φήσαντος εἶναι ἔτι οὖν, ἔφη ὁ Ζήνων,

οὐ καὶ τῶν ψόφων ἔσονται λόγοι πρὸς ἀλλήλους οἱ αὐτοί; ὡς γὰρ τὰ ψοφοῦντα, καὶ οἱ ψόφοι· τούτου δὲ οὕτως ἔχοντος, εἰ ὁ μέδιμνος τοῦ κέγχρου ψοφεῖ, ψοφήσει καὶ ὁ εἷς κέγχρος καὶ τὸ μυριστὸν τοῦ κέγχρου.

ὁ μὲν οὖν Ζήνων οὕτως ἠρώτα τὸν λόγον.

A 30 = Áetios, De placitis reliquiae (Stobaei excerpta 303,19) I,27 (Dox. 303)

Melissos a Zénón říkají, že [bůh je] Jedno a všechno – a že pouze Jedno je věčné a bezmezné.

Μέλισσος καὶ Ζήνων τὸ ἕν καὶ πᾶν [θεὸν εἶναι] καὶ μόνον αἰδίον καὶ ἄπειρον τὸ ἕν.